

Natuurlijk Water

Jaargang 6, nr.7, juli 2020

Nieuwsbrief Water Natuurlijk voor Midden-Nederland - waterschappen Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel en Rivierenland

Aanpak verdroging op de Utrechtse Heuvelrug

Onder de naam 'Blauwe Agenda' zijn afspraken gemaakt om problemen door watertekort én wateroverlast in en rondom Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug aan te pakken. Door de klimaatverandering krijgen we te maken met steeds extremer weer. Langere periodes van hitte en droogte gevolgd door heftige regenbuien, zorgen voor problemen in onze woonomgeving, in de natuur, bij de landbouw en voor de drinkwatervoorraad. De problemen zijn extra groot op de hooggelegen delen van de Utrechtse Heuvelrug, waar geen aanvoer van water mogelijk is. Verschillende partners uit de regio Utrecht willen onder coördinatie van de provincie Utrecht samen het watersysteem verbeteren op de Heuvelrug. Het gebied moet beter bestand raken tegen de invloeden van droogte aan de ene kant en wateroverlast aan de andere kant. Door regenwater slimmer op te vangen en langer vast te houden in de bodem, is dat later bruikbaar voor momenten van droogte. Het realiseren van een robuuster watersysteem op en rond de Heuvelrug is onderdeel van de ambities uit de Samenwerkingsagenda van Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

Vanuit de Samenwerkingsagenda heeft de provincie Utrecht haar rol gepakt om de samenwerking te coördineren.

Op veel plekken op de Utrechtse Heuvelrug is de natuurlijke infiltratie verstoord geraakt. Regenwater kan door bestrating en bebouwing niet zo makkelijk meer in de grond infiltreren. In plaats daarvan stroomt een deel van het regenwater via de hellingen naar de riolering van aangrenzende dorpen en zorgt daar voor te veel wateraanvoer. De partners van De Blauwe Agenda zetten zich in voor een betere waterinfiltratie, bijvoorbeeld door de natuurlijke infiltratie te herstellen. Zo wordt wateroverlast voorkomen en neemt de grondwatervoorraad toe. Dat is belangrijk voor de drinkwatervoorziening en het brengt kwelwater naar de oppervlakte in de natuur- en landbouwgebieden op de flanken van de Utrechtse Heuvelrug.

De provincie Utrecht tekende voor de aanpak samen met Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug, Vitens, Waterschap Vallei en Veluwe, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, gemeenten, terreinbeherende organisaties, particuliere eigenaren en natuurorganisaties.

Nu ook aanpak verdroging in Gelderland

Zeven natuurorganisaties in Gelderland dringen aan op herijking van het waterbeleid en -beheer in de provincie. De provinciale overheid en de drie Gelderse waterschappen moeten snel met maatregelen komen tegen de verdroging. Voor de lange termijn, maar ook voor de korte termijn, zoals het maximaal opzetten van het peil en een verbod op grondwateronttrekking en beregening rond kwetsbare natte natuurgebieden.

De zeven organisaties – Natuur en Milieu Gelderland, Geldersch Landschap & Kasteelen, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, IVN Gelderland, RAVON en de Vlinderstichting – wijzen op flinke droogteschade in de landbouw, problemen met de drinkwatervoorziening en verzakkingen van huizen. 'Ongetwijfeld is er nog meer schade', schrijven ze in een [brief aan de provincie Gelderland en de waterschappen Rijn & IJssel, Rivierenland, en Vallei en Veluwe](#). De natuur heeft al veel langer last van verdroging, vooral doordat ons land is ingericht op snelle afvoer van water. Door de extreme droogte, nu al drie jaar op rij, zien we echter onomkeerbare schade, in de grondwaterafhankelijke natuurgebieden maar ook in droge heides en bossen. Uit monitoring door RAVON en de Vlinderstichting blijkt dat de schade aan direct of indirect watergebonden fauna - libellen, vlinders, vissen - groot is; kwetsbare populaties zijn tot 50% of meer afgenomen, ook algemene soorten worden getroffen.

Doordat de droogte nu niet alleen de natuur treft, is het besef breed doorgedrongen dat structurele maatregelen en meer waterbewustzijn nodig zijn. De beste oplossing is het vergroten van de watervoorraad; er valt genoeg water maar we moeten het beter vasthouden. Bij de ruimtelijke inrichting moet rekening gehouden worden met waterbeschikbaarheid; landgebruik en gewaskeuze dienen daar bij te passen. Alle water verbruikende sectoren moeten inzetten op zuiniger gebruik en een slimmere verdeling van water. Laagwaardig gebruik van drinkwater moeten we ontmoedigen en diversificatie van drinkwaterbronnen is nodig.

Fundamentele keuzes blijven tot dusverre uit voor de duurzame inrichting van het watersysteem en -beheer. De organisaties roepen de provincie en de waterschappen op om tot herijking van het waterbeheer te komen.

Dijkgraaf Tanja Klip-Martin van waterschap Vallei en Veluwe wil toe naar een ander waterbeheer.

"Het lage grondwaterpeil op de Veluwe heeft een ingrijpend effect op alles wat groeit en bloeit", zei dijkgraaf Tanja Klip-Martin op 30 juni in een [reportage van het Radio 1 Journaal](#). "We moeten daarom af van het denkpatroon dat we altijd hadden: dat het waterpeil de functie volgt. We zullen dat echt moeten omdraaien." Op sommige plaatsen op en rond de Veluwe wil de dijkgraaf van Vallei en Veluwe het belang van de boeren niet langer leidend laten zijn. "Alleen maar water afvoeren is gezien de klimaatverandering geen optie meer", constateerde de dijkgraaf. "Het is heel belangrijk om dit te doen in samenhang met natuurontwikkeling en met de aanpak van de stikstofproblematiek."

Bevloeiing Het Lankheet immaterieel erfgoed

Het [vloeiweidensysteem van landgoed Het Lankheet](#) bij Haaksbergen is [uitgeroepen tot immaterieel erfgoed](#).

Via een sloten- en gotennetwerk wordt water uit de Buurserbeek gereguleerd binnen gelaten, waarna het geleidelijk uitstroomt over de weiden. Het water neemt slib mee, dat zorgt voor natuurlijke bemesting en een rijk bodemleven. 's Winters beschermt de waterlaag de zoden tegen vorst en weert ze schadelijke insecten.

Deze manier van bevloeiën, resulteerde in de middeleeuwen tot drie keer hooien in één seizoen. Voor die tijd was dat een opmerkelijk hoge opbrengst. Met hooi als voedsel voor het vee en mest voor op de akker of wei. Kortom: een soort zelfvoorzienend systeem.

Nu het klimaat vraagt om ander waterbeheer, is dit cultuurhistorisch erfgoed weer actueel. De vloeiweiden kunnen worden ingezet als wapen tegen wateroverlast en verdroging. Zij fungeren als 'spons' voor het bergen, vasthouden en geleidelijk afvoeren van water. Zo draagt het systeem bij aan een klimaatrobuust landschap en de bevordering van biodiversiteit.

In Nederland wordt dit nog in twee gebieden gedaan: op de 'Pelterheggen' in Noord-Brabant en op 'het Lankheet' in Twente.

Plannen Rivierklimaatpark IJsselpoort

Intergemeentelijke Structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort

De planvorming voor het Rivierklimaatpark langs de IJssel tussen Arnhem en Giesbeek is weer een stapje verder. De plannen zijn tot stand gekomen met inbreng van inwoners, belangenvertegenwoordigers, agrariërs en andere ondernemers. Zo kon een evenwichtig plan tot stand komen dat zorgt voor toegankelijke uiterwaarden die klimaatextremen kunnen blijven opvangen. Met ruimte voor rijke natuur, duurzame landbouw, recreatie, scheepvaart en bedrijvigheid. De komende tien jaar verandert het riviergebied daarmee in een aantrekkelijke, veilige en toekomstbestendige leefomgeving met de goed bevaarbare IJssel als betrouwbaar middelpunt.

Een nieuw element in het plan is de keuze om in te zetten op de uitplaatsing van betonproducent Struyk Verwo uit de uiterwaarden in Westervoort. Hiermee wordt gehoor gegeven aan diverse zienswijzen van belanghebbenden en belangstellenden uit Westervoort. Bovendien zorgt deze maatregel voor een grotere waterstandsdeling en het oplossen van een scheepvaartknelpunt en biedt het mogelijkheden voor een aantrekkelijker leefomgeving. De gesprekken die de afgelopen jaren met Struyk Verwo zijn gevoerd worden voortgezet in de volgende projectfase voor nadere uitwerking van de plannen.

In de Intergemeentelijke Structuurvisie staat een voorstel voor het gemeentelijke beleid tot 2035 voor de inrichting van het Rivierklimaatpark met concrete doelen en maatregelen voor het gebied.

[Download de Voorlopige Intergemeentelijke Structuurvisie \(pdf\)](#)

Brede motie voor aanpak droogte

Het lijkt een opluchting; gelukkig regent het hier en daar en buigt de droogtemonitor af naar net onder 1976; het extreemste jaar voor neerslagtekort. Maar ook 2020 is erg droog en volgt op jaren van ernstige verdroging. Droogte heeft grote impact op biodiversiteit, landbouw en leefbaarheid. Bijzonder is dat binnen het beleid van klimaatadaptatie er veel aandacht is voor wateroverlast, maar een integrale aanpak over andere belangrijke aspecten zoals droogte, zoetwatervoorziening, hittestress en lage rivierstanden ontbreken. Om die reden heb ik namens Water Natuurlijk Rivierenland een motie geschreven om deze aspecten de aandacht te geven die het nodig heeft. Hoogste tijd om iets tegen die droogte te doen!

Maar even de droogteproblematiek aanpakken is nog niet zo gemakkelijk. In vergelijking met de andere waterschappen is waterschap Rivierenland uniek vanwege de grote rivieren in ons werkgebied en met de overgangen van hoge zandgronden naar polders gevuld met veen en klei; de grote verschillen in bodemgesteldheid. Één aanpak tegen droogte voor het hele werkgebied zal niet werken; maatwerk en samenwerking met lokale partners zijn nodig om met gebiedsgerichte oplossingen te komen. De mogelijkheden die hieruit komen, zullen worden opgenomen in het waterbeheerprogramma. Op deze manier blijft bestuur aangehaakt om de vordering van het waterschap te volgen en beslissingen te nemen waar nodig.

Om te onderstrepen dat samenwerking belangrijk is, werden andere partijen uitgenodigd om deze motie gezamenlijk mee in te dienen. Met een brede steun van mede-indiëners, werd de motie "droogte, hittestress en zoetwatervoorziening" in de vergadering van 22 mei 2020 unaniem aangenomen! Heel blij dat we met het bestuur zo'n krachtig signaal hebben gegeven!

*Dr. ing. Michiel Alexander de Raaf
Algemeen bestuurslid Waterschap Rivierenland –
Water Natuurlijk.*

Aquathermie

Bij aquathermie wordt energie gewonnen uit oppervlaktewater (TEO), afvalwater (TEA) of drinkwater (TED). Inmiddels zijn er in Nederland zo'n vijftig projecten gerealiseerd waarbij de techniek wordt gebruikt om gebouwen te verwarmen

en/of te koelen. Daarnaast wordt op honderd locaties in Nederland onderzocht wat de mogelijkheden zijn om aquathermie toe te passen.

Het Netwerk Aquathermie (NAT) is ontstaan vanuit de [Green Deal Aquathermie](#). NAT onderzoekt hoe de energiebron water optimaal kan worden benut voor de verwarming van gebouwen. Het doel is grootschalige toepassing van aquathermie om zo de warmtetransitie te versnellen. Het netwerk stimuleert nieuwe initiatieven, verzamelt kennisvragen, stelt een onderzoeksagenda samen en deelt de verzamelde kennis. Op de website van het ECW vind je een [factsheet aquathermie](#).

Om de ecologische gevolgen van de grootschalige uitrol van aquathermie te kunnen onderzoeken, presenteerde het consortium WarmingUP een [handreiking monitoring](#). Dankzij de monitoring van de ecologische effecten kunnen de verzamelde data gebruikt worden om de kennis over de effecten van TEO te vergroten. Het consortium WarmingUP staat onder leiding van TNO en omvat meer dan 40 partijen. Zo nemen onder andere provincies, gemeenten, warmte- en netbedrijven, de Unie van Waterschappen, Rijkswaterstaat en Stowa deel.

Zie ook [dit eerdere bericht](#) en [dit](#) in Natuurlijk Water over aquathermie.

Waterschappen en circulaire economie

Waterschappen zijn steeds actiever op het gebied van de circulaire economie. Uit een [inventarisatie van circulaire activiteiten van waterschappen](#) kwamen ruim 380 circulaire activiteiten naar voren.

Op 30 juni verscheen het 'Inspiratieboekje Circulaire Economie waterschappen' van de Unie van Waterschappen. Hierin worden 5 voorbeelden van circulaire activiteiten van waterschappen uitgelicht om te illustreren en te inspireren. Naast een beschrijving van het project staat aangegeven welk beleidsinstrument het waterschap heeft ingezet bij de betreffende activiteit. Zo wordt duidelijk op welke manier je als overheid invloed hebt op het bereiken van een circulaire economie.

Een van de voorbeelden in het boekje gaat over waterschap Vallei & Veluwe. Dat heeft een testlocatie op de waterzuivering in Apeldoorn beschikbaar gesteld voor MKB-bedrijven om watergerelateerde innovaties te kunnen testen. Dit betreft waterzuiveringstechnologieën, maar ook innovaties voor het creëren van hoogwaardige reststromen. Hiermee draagt het waterschap bij aan de eigen circulaire ambities, zoals het inzetten op hergebruik van grondstoffen uit afvalwater. In het project werkt het waterschap samen met verschillende Europese partners die eveneens testlocaties faciliteren. Vijftig procent van het project is vanuit EU Interreg gefinancierd. Het resterende deel is bijgedragen door de projectpartners.

Steun nu het voorstel

Wet democratisering waterschappen

“Het grote aantal geborgde zetels en de verplichte vertegenwoordiging in het Dagelijks Bestuur van waterschappen is achterhaald en past niet bij het lijstenstelsel dat sinds 2008 bestaat. Voor een eerlijke democratische vertegenwoordiging moeten de geborgde zetels zo spoedig mogelijk opgeheven worden.” Dit is de tekst uit het verkiezingsprogramma 2019-2023 van Water Natuurlijk. Het zal dus duidelijk zijn dat Water Natuurlijk blij is met het advies van de commissie Boelhouwer in mei 2020 om deze geborgde zetels af te schaffen. Dat laat onverlet dat we als Water Natuurlijk, zeker ook in Vallei en Veluwe, prima kunnen samenwerken met de collega's van de geborgde zetels. Eind juni is door Laura Bromet, Tweede Kamerlid voor GroenLinks, [een initiatiefwet ingediend](#) om te zorgen dat die afschaffing nog voor de verkiezingen in 2023 een feit is. Naar aanleiding van dit voorstel is op [overheid.nl](#) een internetconsultatie gestart, waar tot 3 AUGUSTUS op gereageerd kan worden. Je hebt dus nog even tijd om in actie te komen en het standpunt van Water Natuurlijk te ondersteunen.

De voorgestelde wetswijziging regelt dat de geborgde zetels uit het waterschapsbestuur worden geschrapt. De wetswijziging is bedoeld om het waterschap volledig te democratiseren zodat de gevestigde belangen van de agrarische sector en het bedrijfsleven op een eerlijke wijze tegen nieuwe belangen rondom klimaatadaptatie worden afgewogen. Deze wetswijziging zorgt er daarmee voor dat het bestuur van de waterschappen meebeweegt met de maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op waterbeheer.

Het is belangrijk om te laten zien dat er breed draagvlak is voor versterking van de democratische legitimatie van de waterschappen. Gebruik dus je democratische recht door ook jouw mening te geven. Reageren kan tot 3 augustus 2020 op www.internetconsultatie.nl/wetdemocratiseringwaterschappen.

Je vindt daar ook de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel: die bevat veel nuttige achtergrondinformatie.

Europese waterwet wordt niet opengebroken

De Europese Commissie heeft eindelijk de knoop doorgehaakt: de belangrijkste Europese waterwet wordt niet versoepeld. Een mijlpaal voor de rivieren, meren, wetlands en het grondwater van Europa. Dat schrijft [Natuurmonumenten](#).

Het betekent dat de Kaderrichtlijn Water definitief overeind blijft. Daarmee is duidelijk dat de lidstaten niet kunnen wegkomen met verdere vertragingen of afzwakking.

De Commissie verklaart nu dat de Kaderrichtlijn Water een essentieel onderdeel is van milieuwetgeving en in de huidige vorm overeind blijft. Het betekent dat alle lidstaten ervoor moeten zorgen dat de kwaliteit van de Europese zoete wateren in 2027 op peil is. Waar op dit moment slechts 40% van alle zoetwatersystemen in Europa in goede gezondheid verkeert, moet dat volgens de doelstellingen van de KRW over zeven jaar honderd procent zijn. Dat geldt ook voor grondwater.

De aankondiging komt zes maanden nadat de wet als 'fit for purpose' werd beschouwd, na een grondige evaluatie van twee jaar. In dat evaluatieproces eisten meer dan 375.000 burgers dat de wet in zijn huidige vorm zou worden behouden en beter moet worden uitgevoerd. Ook hielden meer dan 6000 wetenschappers een pleidooi voor het behoud van de KRW, net als vele natuurorganisaties zoals Natuurmonumenten. Ook een aantal grote en kleine bedrijven sloot zich daarbij aan, ondanks een stevige lobby vanuit de industrie om de wetgeving te versoepelen. Uiteindelijk schaarde ook een meerderheid van de EU-lidstaten zich achter het standpunt om de huidige wetgeving en doelen te handhaven.

De aanwezigheid van schoon en voldoende water is ook in Nederland geen vanzelfsprekendheid. Het Planbureau voor de Leefomgeving berekende dat ons land op de huidige koers slechts 40-60% van de gestelde doelen gaat halen. Nederland was een van de landen die eerder pleitte voor het openbreken van de KRW.

Verruiming PFAS-normen

Op 1 juli heeft staatssecretaris Van Veldhoven (Infrastructuur en Waterstaat) een aantal [aanpassingen in het tijdelijke handelingsskader voor PFAS](#) aangekondigd. De tijdelijke achtergrondwaarde voor PFAS in de bodem is nu verruimd. Ook hergebruik van PFAS-houdende grond in oppervlaktewater (diepe plassen) wordt nu mogelijk gemaakt.

Ook voor de waterschappen is de verruiming welkom, zo meldt de Unie van Waterschappen. Baggerwerkzaamheden die zijn uitgesteld omdat er vanwege PFAS geen geschikte bestemming voor de baggerspecie kon worden gevonden, kunnen weer worden opgestart als de baggerspecie voldoet aan de nieuwe normen. Voor gebieden in het westen van Nederland is de verruiming echter nog onvoldoende, stelt de Unie. Rond Dordrecht bijvoorbeeld, waar het bedrijf Chemours is gevestigd, bevat de bodem meer PFAS dan elders in Nederland. De Unie heeft er daarom voor gepleit om voor deze regio een aparte waarde vast te stellen, maar daar wilde de minister niet aan.

Gelukkig pleit de Unie er tegelijkertijd voor om het probleem eindelijk ook eens bij de bron aan te pakken. Stoffen als PFAS horen niet in het milieu thuis. De lozingen moeten stoppen. De stappen die het Dordtse bedrijf Chemours heeft gezet om het lozen van de schadelijke stoffen PFAS (waar PFOA onder valt) en GenX terug te dringen, zijn [wat de Alblasterdamse politiek betreft niet voldoende](#). De raad en het college willen er alles aan doen om dit terug naar nul te brengen. De gemeenten Sliedrecht, Papendrecht, Dordrecht en Molenlanden hebben Chemours en DuPont aansprakelijk gesteld voor de schade die wordt geleden als gevolg van de lozingen.

De minister wil zich daar in Europees verband voor inzetten, belooft ze in haar brief aan de Kamer. Niet alleen Water Natuurlijk. Ook een organisatie als de Vewin blijft [bezorgd](#) over de impact van PFAS-verontreinigingen op in dit geval het drinkwater. Het betreft soms uiterst giftige stoffen die in de bestaande zuiveringen niet of nauwelijks worden verwijderd. Vewin pleit daarom voor een gerichte bronaanpak van PFAS. Het is daarnaast van belang dat er snel duidelijkheid komt over het voorkomen van PFAS in bodem en grondwater en de bedreigingen die dit oplevert voor onttrekkingen voor de drinkwatervoorziening.

Word nú lid van Water Natuurlijk!

Ook voor een meer natuurlijk waterbeheer? [Word nú lid van Water Natuurlijk!](#)

Meld je aan als lid van ons regiobestuur

Op dit moment hebben we een goed en prettig werkend regiobestuur van drie personen. We vinden een goede betrokkenheid met onze leden belangrijk. Ook werken we aan een hechte relatie met de groene en recreatieorganisaties in ons gebied, met de fracties en heemraden van Water Natuurlijk in de waterschappen Rijn en IJssel, Rivierenland en Vallei en Veluwe, en met de provinciale politiek. Een keer per vier jaar zorgen we ervoor dat Water Natuurlijk met mooie kandidatenlijsten de waterschapsverkiezingen in kan.

Een à twee extra bestuursleden willen we graag verwelkomen! Bij Water Natuurlijk zijn we allemaal anders. Wat ons bindt is een warm hart voor een natuurlijk waterbeheer. Wil je graag je organisatietalent inzetten voor Water Natuurlijk? Neem dan contact op met onze voorzitter Rienk Kuiper via WaterNatuurlijkMN@gmail.com

Webinar Bloemrijke Dijken op 10 september

Waarom Bloemrijke Dijken? Dat legt Heemraad Hennie Roorda van Waterschap Rivierenland je uit in een [korte video](#). Ze laat zien dat bloemrijke dijken niet alleen goed zijn voor biodiversiteit, maar óók voor de veiligheid. Twee vliegen in één klap dus.

Toch blijkt het nog allerm minst vanzelfsprekend dat bij de inrichting en het beheer van dijken rekening wordt gehouden met biodiversiteit. Tijdens het webinar willen we in gesprek met een panel van deskundigen en bestuurders om de potenties van bloemrijke dijken verder te verkennen en te onderzoeken hoe we er voor kunnen zorgen dat deze ook worden verzilverd. We hebben een aantal interessante panelleden: Gerard van Meurs, senior adviseur dijkveiligheid Deltares, Hennie Roorda, namens Water Natuurlijk Heemraad van Waterschap Rivierenland, Cyril Liebrand, ecooloog bij Eureco. Verder is er een toezegging vanuit de ploeg van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

Het webinar vindt plaats op:
10 september van 20.00-21.00u.

Je kunt je [hier al aanmelden](#).

Agenda

Algemene Ledenvergadering Water Natuurlijk

Vanwege de Coronacrisis is de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van Water Natuurlijk verplaatst van 25 april naar 19 september.

Locatie n.t.b., zaterdag 19 september, 10.00-15.00u

Seminar 'Nederland weer vol met vis'

Tijdens deze bijeenkomst wordt ingegaan op de kennis, ervaringen en inzichten die de afgelopen 20 jaar zijn opgedaan bij het verbeteren van vismigratiemogelijkheden in ons land. [Meer info](#)

Leiden, donderdag 25 november

Emissie Symposium Water 2020

In verband met de maatregelen omtrent het Corona virus is het Emissie Symposium Water, georganiseerd door Rijkswaterstaat WVL, Ministerie van IenM en Deltares verplaatst naar 6 oktober. Het symposium geeft een overzicht van recente ontwikkelingen en projecten met betrekking tot emissies naar het oppervlaktewater. [Meer info](#)

Amersfoort, 6 oktober, 9.30-16.30u

Natuurlijk Water

Redactie:
Rienk Kuiper

Deze nieuwsbrief automatisch toegestuurd krijgen kan [via deze link](#)

Bijdragen voor deze nieuwsbrief (ook van niet-leden van Water Natuurlijk) zijn van harte welkom!

Contact:
WaterNatuurlijkMN@gmail.com

Komt de nieuwsbrief in je spambox terecht? Neem dan ons mailadres WaterNatuurlijkMN@gmail.com op in je adressenlijst.

Steun Water Natuurlijk!
Doe mee en [word lid!](#)

